

RADNIČNÉ NOVINY

MESTA BANSKÁ BYSTRICA

02

Ročník XVIII.
apríl - jún
2024



NOVÉ REZIDENTSKÉ PARKOVACIE ZÓNY ZVÝHODNIA BANSKOBYSŤRIČANOV

Strana 4 - 7

SAMOSPRÁVA

Pod jednou strechou získali zdravotne znevýhodnení praktické informácie.

Strana 2

ROZHOVOR

Archeologický výskum v Kremničke je na Slovensku ojedinelý.

Strana 9

ZAÚJALO NÁS

Pri Tajovke vyrástla nová oddychová zóna s mestským ohniskom aj Cyklostromom.

Strana 12

Podujatie Pod jednou strechou zaplnilo námestie

Po úspechu vlaňajšieho pilotného ročníka mesto pripravilo pokračovanie jednoduchého podujatia pre osoby s nepriaznivým zdravotným stavom, rovnako ako i pre ich rodinných príslušníkov a verejnosť. Snahou bolo záujemcom poskytnúť informácie a sociálne poradenstvo na jednom mieste. Zároveň aj odbremeniť osoby so zdravotným znevýhodnením od presúvania sa z jednej inštitúcie do druhej. Na banskobystrickom námestí sa pod pomyselnou strechou aj tentokrát stretli približne štyri desiatky subjektov.



Foto: Miki BB

Najmä osobám s nepriaznivým zdravotným stavom a ťažkým zdravotným postihnutím chýbajú informácie o forme pomoci a kompetenciách jednotlivých úradov. Samospráva sa preto rozhodla pokračovať v organizovaní podujatia Pod jednou strechou. V 22-hý májový deň boli na Námestí SNP záujemcom k dispozícii inštitúcie venujúce sa sociálnemu poradenstvu a pomáhajúce zdravotne znevýhodneným i postihnutým osobám. Možnosti a formy pomoci predstavili odborníci z mesta, samosprávneho kraja, štátnej správy, ale aj zástupcovia z neziskových organizácií, občianskych združení a poskytovatelia kompenzačných pomôcok. Možnosť informovať sa prilákala aj Ivana. Pred deviatimi rokmi mal nehodu v práci. „Prechádzal som po lešení a prelomila sa mi podlážka. Na zem som spadol z trinástich metrov. Ten pocit neprávom zažiť nikomu. Po páde sa snažíte postaviť na nohy, no bol problém. Necítil som si ich,“ hovorí 28-ročný mladík, ktorý dlhé obdobie prežil v nemocnici. Dnes je jeho spoločníkom invalidný vozík, bez ktorého si deň už nevie ani predstaviť. „Som rád, že mesto zorganizovalo takéto podujatie. Mal som možnosť vyskúšať si skúter či nový model invalidného vozíka. Všetko ide dopredu. Preto ma teší, že aj pre nás hendikepovaných pribúdajú pomôcky, ktoré nám uľahčujú život,“ doplnil Ivan, ktorý sa dopravil na Námestie SNP i napriek daždivému počasiu.

Stand-up komik radí ostatným

Na podujatie zavítal aj 35-ročný bývalý profesionálny cyklista s albánskym menom a macedónskymi koreňmi, Bekim Aziri. „V 16-tich rokoch som si zranil miechu počas bikrosových pretekov v Českom Přerove. Moju profesionálnu kariéru cyklistu ukončili zlomený

C4 a rozdrvený C5 stavec, ktoré zatlačili miechu. Zostal som ochrnutý. I keď ma úraz pripútal k invalidnému vozíčku, život si vychutnávam so všetkým, čo k tomu patrí. Nad svojím osudom, po vypočutí diagnózy, som nevyronil ani slzu,“ skonštatoval Bekim, ktorý je známy svojím neutíchajúcim entuziazmom a svojším humorom. Prístupom k životu je inšpiráciou pre mnohých ľudí s nepriaznivým zdravotným stavom. Ako sám hovorí, svoju myseľ nezaťažuje negatívnymi myšlienkami. Búra mnohé predsudky a zároveň ukazuje, že život s hendikepom nie je žiadnou tragédiou. „Život na invalidnom vozíku nie je o tom, aby ma niekto ľutoval. Bolo by super, keby sa aj iní ľudia s hendikepom pozerali na svet a život pozitívne, aspoň tak ako ja,“ uviedol stand-up komik.

Patria medzi nás

Na námestí sa počas dňa aj tancovalo, hralo divadlo, recitovalo i spievalo. O kultúrnu časť programu sa postarali klienti zo Zariadenia pre seniorov Jeseň, Denného stacionára Nemecká, súkromnej špeciálnej Materskej školy Očko, Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, DSS Prameň a Zariadenia sociálnych služieb Čemera. Prezentovali sa tiež klienti zo Spoločnosti na pomoc osobám s autizmom, z Centra bezbarierovej komunikácie, O. Z. Drumbl'a a z Centra včasnej intervencie Banská Bystrica, n. o. „Návštevníkom sme poskytli základné informácie o službe včasnej intervencie, ktorá je určená pre rodiny s deťmi s rizikovým vývinom a so zdravotným znevýhodnením od 0 do 7 rokov. Hovorili sme tiež o tom, že podporujeme rodinu a vývin dieťaťa v rámci bežných denných činností v jej prirodzenom prostredí. Podujatie Pod jednou strechou vnímame ako veľmi dôležitý prvok pri osвете možností pomoci pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Je veľmi dôležité, aby sa stierali rozdiely v spoločnosti a viac sme vnímali a videli ľudí so zdravotným znevýhodnením medzi nami,“ poznamenala Katarína Peťko, poradenská pracovníčka Centra včasnej intervencie Banská Bystrica, n. o.

Informovali aj mestskí policajti

Ukážky prvej pomoci predviedli stredoškolské učiteľky zo zdravotníckej školy. Návštevníkov zaujala aj ukážka s vodiacim psom a muziko-

terapia. „Ukážky prvej pomoci našich troch študentiek vnímam na podujatí Pod jednou strechou viac ako pozitívne. Pred davom ľudí si vyskúšali priamo v praxi, ako môžu pomôcť osobám, ktoré sa ocitli v ohrození života. Verím, že aj keď išlo len o simulované ukážky, tak aj takáto forma prezentovania sa pomáha študentom v ich osobnom raste,“ uviedla Karin Sýkorová, odborná učiteľka Strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici. Pod jednu strechu sa pomyselné zmestili aj príslušníci mestskej polície. „Nevidiacim osobám sme umožnili vyskúšať si prostredníctvom hmatovej skúšky automatizovaný externý defibrilátor využívaný na záchranu života. S telesne postihnutými sme počas dňa zasa diskutovali o tom, že pri pohybe vonku, hlavne na cestách, musia byť obozretní a dbať na vlastnú bezpečnosť,“ povedala Silvia Šávoltová, referentka pre prevenciu mestskej polície.

Prípravujeme deň otvorených dverí

Zariadenia nahrádzajúce, dopĺňajúce a podporujúce chýbajúce alebo oslabené funkcie ľudského tela si mohol vyskúšať každý. Nechýbali ani prezentácie rôznych zdravotníckych pomôcok, ako skútrov, polohovacích postelí, invalidných vozíkov či schodolezov. „Mám radosť, že sa nám podarilo opäť pripraviť podujatie, o ktoré bol zo strany inštitúcií, ale najmä ľudí záujem. Mnohí z nich sa dozvedeli o všetkom, čo môžu v ich konkrétnej situácii robiť, ako postupovať, čo by mohli využívať, ale hlavne, ako im vieme pomôcť. Napriek skutočnosti, že nás sprevádzal aj májový dážďik, reakcie všetkých účastníkov boli pozitívne, a to je pre nás všetkých motivujúce. Naplnila nás to energiou a dodáva chuť robiť i toto nad rámec bežných povinností. Aj keď je 2. ročník podujatia Pod jednou strechou už minulosťou, rada by som všetkých pozvala na deň otvorených dverí. Uskutoční sa 12. júna tohto roka v zariadeniach sociálnych služieb na území mesta. Nazrieť bude možné do priestorov Strediska sociálnych služieb na ulici 9. mája a Zariadenia pre seniorov Jeseň na Internátnej ulici. Ďalej do KOMUCE Krivánska 16 až 26, KOMUCE Robotnícka 12, do Zariadenia sociálnych služieb Sénium a Seniordomu Betonika. Všetci sú srdečne vítaní,“ dodala Ivana Kružliaková, vedúca Odboru sociálnych vecí MsÚ v Banskej Bystrici.

M. Strelec



Informácie z mestského úradu



Foto: canva.com

01. Prijmeme opatrovatel'ky a opatrovatel'ov

Samospráva ponúka prácu absolventom stredných zdravotníckych škôl, odídencom z Ukrajiny, ale aj dôchodkyniam a dôchodcom, ktorí by si chceli počas leta privyrobiť. Hodinová odmena je 5,10 eur (800 – 900 eur/mes. brutto). Mesto spustilo nábor na opatrovatel'ov a opatrovatel'ky, ktorí by mali záujem o stabilné zamestnanie. Ide o opatrovateľskú službu v domácnosti, v rámci ktorej vypomáhajú klientom od pondelka do piatka v 7,5 hodinovom pracovnom čase, mimo sviatkov a víkendov. Samospráva zároveň hľadá opatrovatel'ov a opatrovatel'ky na trvalý pracovný pomer do zariadení sociálnych služieb, kde sa pracuje na zmeny. V tomto prípade sú vyplácané príplatky za sobotu, nedeľu, sviatky a nočnú službu. V prípade, že kvalifikovaní opatrovatelia a opatrovatel'ky nemajú záujem o prácu na trvalý pracovný pomer, mesto im ponúka možnosť privyrobiť si počas letného obdobia, keď stáli zamestnanci potrebujú čerpať dovolenky. Môže ísť i o študentov a absolventov zdravotníckych škôl, ktorí uvažujú odísť do zahraničia, no chceli by získať prax, ako aj osoby, ktoré sú už síce na dôchodku, ale chcú prísť vypomôcť a privyrobiť si. Všetci záujemcovia musia spĺňať potrebné kvalifikačné predpoklady, mať ukončenú strednú zdravotnícku školu alebo sa vedieť preukázať certifikátom o absolvovaní opatrovateľského kurzu v rozsahu minimálne 220 hodín. Bližšie informácie získate na tel. čísle 048/4330 121 a na e-mailovej adrese denisa.lapsanska@banskabystrica.sk.

Oddelenie riadenia
ľudských zdrojov MsÚ, BB

02. Získali sme takmer milión eur na opatrovateľskú službu

Mesto sa zapojilo do výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku. Ide o ďalšiu časť národného projektu Podpora opatrovateľskej služby. Zameraný je na vyplácanie financií za hodiny opatrovateľskej služby, ktoré sú poskytované prijímateľovi sociálnej služby. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica poskytne samospráve financie vo výške 995 088,12 eur. Finančné prostriedky môže mesto použiť do konca budúceho roka. Z projektu budú pokryté mzdové náklady opatrovateliek a opatrovatel'ov, ktorí vykonávajú opatrovateľskú službu v domácnosti a sú zamestnancami mesta. Samospráva zároveň očakáva, že po preukázaní nákladov, získa v budúcom roku ďalší príspevok vo výške okolo 995-tisíc eur. Zámerom je poskytnúť kvalitné, udržateľné a cenovo dostupné služby pre všetkých, ktorí sú na pomoc opatrovateliek a opatrovatel'ov odkázaní.

Odbor sociálnych vecí MsÚ, BB

03. Hokejbalové ihrisko a skatepark máme na dosah

Samospráva bola úspešná a z Fondu na podporu športu získala financie v objeme 520-tisíc eur na vybudovanie nového skateparku a hokejbalového ihriska. Vzniknú pri Obchodnej akadémii na Tajovského ulici na dvoch zanedbaných ihriskách, ktoré mesto získalo do svojho vlastníctva od BBSK. Vo vrchnej časti, v súčasnosti chátrajúceho ihriska, bude situovaný nový skatepark tvorený z betónových prvkov, prekážok s rôznou náročnosťou a skateového bazéna. Službiť bude hlavne pre amatérskych skaterov, kolobežkárov či inline korčuliarov. Na druhej ploche bude vybudované nové hokejbalové ihrisko s mantinelmi, záchytnými sieťami i menšou tribúnou. Areál dvoch športovísk počítá s novým oplotením, mobiliárom, šatňami, bezbariérovými vstupmi i osvetlením a zázemím. Tento zámer podporuje aj Slovenská hokejbalová únia. Odhadovaný rozpočet projektu sa pohybuje vo výške 742-tisíc eur. Okrem uvedených financií z Fondu na podporu športu v sume 520-tisíc eur, investičný zámer počítá s 30-percentnou spoluúčasťou mesta, čo predstavuje približne 222-tisíc eur.

red

04. Areály škôlok sú opäť o niečo krajšie a bezpečnejšie

Pobyt malých škôlkarov v okolí materských škôl skvalitnía počas horúcich dní posuvné tieniace siete inštalované na detských pieskoviskách. Okrem toho ich ochránia pred znečistením a neželanými zvieracími návštevníkmi. Už dnes sú realitou v MŠ Družby,

MŠ Tulsá 25, MŠ Jilemnického 8, MŠ Nová 2, MŠ Jakubská cesta, MŠ Senická cesta, MŠ Horná, MŠ Lazovná, MŠ Buková a MŠ Šalgotárjanska. Tieniaca sieť zabezpečuje dostatočne príjemné prostredie pre dlhodobý pobyt vonku počas horúcich slnečných dní. Siete, ktoré sú odolné voči UV žiareniu a plesniam, sú inštalované na pieskoviskách počas celého roka. K ďalším opatreniam, ktoré dokážu reagovať na zmeny klímy patrí aj výsadba okrasných záhonov a realizácia dažďových záhrad. Vytvorené boli v areáli MŠ Jilemnického, MŠ Tulsá, MŠ Nová, MŠ Družby a MŠ Šalgotárjanska. Vo viacerých škôlkach bolo zároveň vymenené staré interiérové osvetlenie za 749 úsporných LED svietidiel. V MŠ Lazovná sa zrealizovala výmena starých kotlov za moderné plynové kondenzačné kotly.

Oddelenie inovatívnych riešení a adaptácie na zmenu klímy MsÚ, BB



Foto: MsÚ BB

05. Turistický vláčik ponúka aj zážitkovú jazdu

Vláčik Neusohl Express previezol vlni historickým centrom mesta okolo osemtisíc návštevníkov. Takmer 45-minútová jazda aj tento rok začína a končí pri Hodinovej veži na Námestí SNP. Od júna do konca augusta vyrazí vláčik do ulíc každý deň. Odchody spreď Hodinovej veže sú každú hodinu v čase medzi 10:00 až 13:00 hod. a 15:00 až 18:00 hod. (vrátane 13:00 a 18:00 hod.). Cestovné sa oproti minulému roku nezmenilo. Pre mestský okruh naďalej ostáva základný lístok v cene 4 eurá. Zľavnený lístok za polovičnú cenu 2 eurá je určený pre deti a mládež od 2 do 15 rokov, dôchodcov nad 65 rokov, ZŤP osoby a ich sprievod, ako aj pre darcov krvi. Lístky je možné zakúpiť si priamo vo vláčiku platbou v hotovosti alebo kartou. Počas víkendu jazdí Neusohl Express aj do obce Špania Dolina s odchodom z Námestia SNP o 9:00 hod. Zo Španej Doliny naspäť do Banskej Bystrice odchádza o 15:00 hod. Zážitková jazda zahŕňa vstup do banského podzemného prekopu, do historickej ľudovej školy, a aj do múzea medi. Z dôvodu obmedzenej kapacity je na tieto jazdy možné zakúpiť si lístky vopred cez webovú stránku www.centralslovaquia.eu, kde sú zverejnené aj informácie o prevádzkovom poriadku vláčika.

red

Rezidentské parkovanie je jediný spôsob ako urobiť poriadok s parkovacím chaosom na uliciach

Podľa odborníkov zo Slovenskej parkovacej asociácie bolo pred tridsiatimi rokmi na Slovensku približne 900-tisíc automobilov. Dnes sa blížíme k číslu 2,5 milióna vozidiel, na čo naše sídliská neboli nikdy stavané. V súčasnosti si každý môže zaparkovať na ulici ľubovoľný počet áut, ktoré spôsobujú parkovací chaos.

Voľných kapacít na parkovanie je nedostatok, no ak by mali mestá pre každé jedno auto zabezpečiť parkovacie miesto, museli by zastavať celé svoje územia parkoviskami alebo hromadnými garážami na úkor verejnej zelene. Jediný a účinný spôsob ako urobiť s automobilmi poriadok v jednotlivých mestských častiach, je regulácia parkovania v podobe vytvárania rezidentských zón. Práve k tomu smerujú postupne všetky samosprávy na Slovensku a výnimkou nie je ani Banská Bystrica. Cieľom je nastaviť pravidlá, kde a za akých podmienok bude možné parkovať, pričom zvýhodnení budú obyvatelia s trvalým pobytom na základe vydané rezidentskej parkovacej karty ku konkrétnemu evidenčnému číslu vozidla (EČV). Podľa zásady „reguluj, kde je najväčší problém“ sa chceme prioritne zamerať na reguláciu parkovania počas noci. Prvé lokality, v ktorých plánujeme k 1. septembru 2024 zaviesť rezidentské parkovanie v správe mesta, sú Podlavice, Uhlisko, Severná a Bakossova ulica. Všeobecne záväzné nariadenie (VZN) o dočasnom parkovaní motorových vozidiel na vymedzenom území

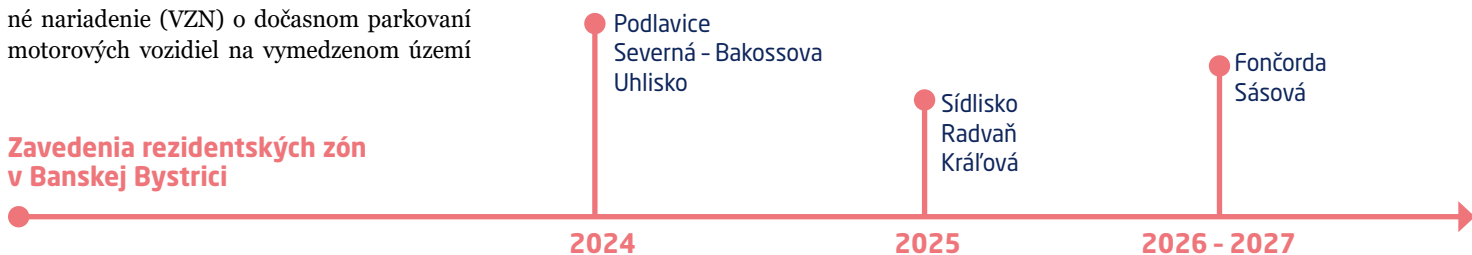
mesta Banská Bystrica je v súčasnosti v pripomienkovom konaní, následne bude schvaľované, v závere júna, na zasadnutí mestského zastupiteľstva. V meste pod Urpínom už niekoľko rokov existujú rezidentské zóny na Fortničke, Sídlisku, Kollárovej ulici, ulici Československej armády, Bakossovej ulici v smere do centra mesta a na Ceste k nemocnici, pričom v týchto lokalitách ide o 24-hodinovú reguláciu parkovania. Obyvatelia si na takéto spôsoby parkovania zvykli a dokonca si ho na niektorých uliciach sami vyžiadali, pretože ich parkovacie miesta obsadzovali tí, ktorí sa chceli vyhnúť platenému parkovaniu v centre mesta. Tieto rezidentské zóny prevádzkuje spoločnosť, ktorá má v meste systém plateného parkovania na starosti. Do správy mesta by mali prejsť od 1. septembra tohto roka, o čom budeme obyvateľov bližšie informovať po schválení VZN v mestskom zastupiteľstve. Od 1. januára 2026 zároveň mesto plánuje

prevziať celý systém plateného parkovania v Centrálnej mestskej zóne do svojej správy.

Regulované parkovanie v meste bude postupné

Alarmujúcu situáciu s prebytkom automobilov je potrebné riešiť, preto na mestskom úrade vznikol parkovací tím, ktorý sa tejto problematike venuje. Jeho členovia absolvovali mnohé stretnutia v iných krajských mestách, aby sa inšpirovali, no predovšetkým poučili z chýb iných. Samospráva bude regulovať parkovanie v jednotlivých lokalitách postupne, nie je možné celý systém zaviesť naraz a všade. Ide o činnosti, ktoré zahŕňajú spracovanie projektovej dokumentácie pre stavebné povolenie nových parkovacích miest, dopravné riešenia v súlade s normami a predpismi, zjednosmernenie ciest, osadenie značiek či vyznačenie parkovacích miest.

Zavedenia rezidentských zón v Banskej Bystrici



Parkovanie Banská Bystrica



S obyvateľmi prvých troch lokalít sme absolvovali sériu stretnutí

Počas tohtoročného apríla absolvoval parkovací tím stretnutia nielen s poslancami mestského zastupiteľstva, členmi odborných komisií MsZ, ale aj s obyvateľmi priamo v mestských častiach, v ktorých mesto plánuje od 1. septembra 2024 zaviesť systém regulovaného parkovania. Na stretnutiach sa odborníci z mestského úradu snažili odpovedať na všetky podnety a otázky zúčastnených. Hoci ide o náročnú tému, ktorá prináša rôznorodosť názorov, doposiaľ vo všetkých mestách na Slovensku priniesli tieto zmeny prevahu pozitív.



Ing. Miroslav Lepeta
predseda Rady Slovenskej
parkovacej asociácie

„Každoročne je prihlásených o niekoľko tisíc áut viac a tieto v priestore nevieme umiestniť. Preto sa musíme zameriavať na reguláciu statickej dopravy.“



Rezidentské zóny majú zmysel a prinášajú mnoho benefitov

Všeobecným trendom európskych miest je znižovať počty automobilov. Dnes si môže hocikto pred svojím domom zaparkovať aj päť áut, pričom blokuje miesta svojim susedom. Jediný nástroj je preto vytvoriť rezidentské zóny a stanoviť maximálny počet vozidiel na jednu domácnosť. Keď získate rezidentskú kartu, máte oprávnenie zaparkovať kdekoľvek vo vytvorenej rezidentskej zóne. Sprievodným javom zriadenia rezidentských zón aj v iných mestách na Slovensku je pokles počtu zaparkovaných áut v regulovaných lokalitách, a teda jednoduchšie parkovanie pre obyvateľov, ktorí v danej časti bývajú. Rovnako sa na parkovanie začne využívať viac existujúcich garáží, z ktorých mnohé v súčasnosti slúžia ako sklady. Regulácia parkovania zvýhodní obyvateľov s trvalým pobytom v zóne alebo v Banskej Bystrici na základe vydanej rezidentskej parkovacej karty ku EČV.

Výhody regulovaného parkovania:

1. nastavenie jasných pravidiel
2. zvýhodnenie obyvateľov s trvalým pobytom v meste
3. preukázateľný pokles počtu parkujúcich vozidiel v novozriadených rezidentských zónach
4. využívanie existujúcich garáží, ktoré dnes slúžia ako sklady
5. zmena dopravných návykov
6. vyznačenie a budovanie legálnych parkovacích miest
7. odstránenie vrakov z verejných priestranstiev, ktoré blokujú parkovacie miesta

Regulácia parkovania neznamená vlastniť konkrétne parkovacie miesto

V ľuďoch stále prevláda predstava, že ak bývam niekde na sídlisku a platím dane, tak automaticky mi má mesto zabezpečiť podmienky na parkovanie, aby som mohol zaparkovať pri svojom dome. S rastúcim počtom áut sa to však nedá dodržať a vyriešiť deficit parkovacích miest by znamenalo zastavať celé mesto na úkor zelene. Kúpou rezidentskej parkovacej karty, za stanovený poplatok, získa každý oprávnenie zaparkovať v danej rezidentskej zóne, nie však zaparkovať na konkrétnom parkovacom mieste. Poplatky vybrané v danej zóne sa do nej vrátia späť v podobe budovania parkovacích miest, resp. rekonštrukcie ciest a chodníkov, ale budú investované aj do prevádzky parkovacieho systému.



Ing. Miroslav Lepeta
predseda Rady Slovenskej
parkovacej asociácie

„Ľudia si nakupujú automobily, a nie sú ochotní podieľať sa na tom, kde autá odparkujú. Výstavba hromadných garáží je investične náročná, avšak ide o jedno z optimálnych riešení. Môže sa však stať, že o 20 rokov mladí pochopia, že auto nepotrebujú, zmenia návyky a začnú sa presúvať alternatívnymi formami.“



Ing. Milan Taška
podpredseda Rady Slovenskej
parkovacej asociácie

„Každý chce zaparkovať bezplatne, alebo platiť minimum. My musíme ľudí naučiť, že ak mám auto a nemám vlastný priestor, musím sa spolupodieľať aj na tvorbe parkovacích miest či parkovacieho domu. Výchova ľudí je zdĺhavá. Ľudia nerozumejú, prečo majú platiť za parkovanie, veď predsa užívajú verejný priestor.“



Čo mesto plánuje a navrhuje? Odpovede na najčastejšie otázky

Prečo sú obyvatelia s trvalým pobytom zvýhodnení?

Za každého obyvateľa, ktorý je v meste prihlásený na trvalý pobyt, dostáva samospráva od štátu podielové dane. Tieto financie tvoria podstatnú časť mestského rozpočtu. Tí, ktorí v Banskej Bystrici nemajú trvalý pobyt, síce využívajú služby mesta, jeho infraštruktúru a pod., ale ich dane smerujú inam.



Kto je oprávnený získať rezidentskú parkovaciu kartu (RPK)?

Na konkrétne EČV vozidla bude možné vydať len jednu rezidentskú kartu. Na každý byt alebo prevádzku budú môcť byť vydané maximálne dve rezidentské parkovacie karty.

Tri druhy rezidentských parkovacích kariet:

1. Najnižšia cena: obyvatelia s trvalým pobytom v danej rezidentskej zóne. Návrh mesta je suma 20 eur/rok na prvé vozidlo, 100 eur/rok na druhé vozidlo.
2. Stredná cena: obyvatelia bez trvalého pobytu v danej rezidentskej zóne, ktorí však majú trvalé bydlisko v meste Banská Bystrica a majú vzťah k nehnuteľnosti (vlastníctvo, spoluvlastníctvo alebo nájomný vzťah). Návrh mesta je suma za prvé vozidlo 100 eur/rok, za druhé vozidlo 100 eur/rok.
3. Najvyššia cena: obyvatelia bez trvalého pobytu v meste Banská Bystrica, ktorí majú vzťah k nehnuteľnosti (vlastníctvo, spoluvlastníctvo alebo nájomný vzťah). Návrh mesta je suma za prvé vozidlo 300 eur/rok a za druhé vozidlo 300 eur/rok.

O vydanie RPK môžu požiadať aj podnikatelia, ktorí majú sídlo či prevádzku v príslušnej zóne alebo majú vzťah k nehnuteľnosti. Návrh mesta je suma za prvé vozidlo 300 eur/rok a za druhé vozidlo 300 eur/rok.



20 € /rok



100 € /rok



100 € /rok



100 € /rok



300 € /rok



300 € /rok

Čo znamená nočné regulované parkovanie, a čo ak mi príde návšteva?

Na rozdiel od iných krajských miest sa chceme zamerať vo vybraných lokalitách na zavedenie nočného regulovaného parkovania v čase od 17:00 do 7:00 hod., pretože problém s parkovaním evidujeme predovšetkým večer. Vďaka tomu bude môcť počas dňa odparkovať v danej lokalite svoje vozidlo bezplatne ktokoľvek, napr. opatrovatelka, údržbár, donášková služba a pod. V rezidentskej zóne je umožnené zaparkovať aj návštevam bez RPK, avšak v čase od 17:00 do 7:00 hod. budú musieť uhradiť jednorazové parkovné v parkovacom automate v hotovosti, bezkontaktnou platobnou kartou, cez sms parking alebo cez webovú aplikáciu mesta. V tomto prípade uvažujeme o sume 3 eurá za noc, alebo 50 centov na hodinu.



Čo musím pre vydanie rezidentskej parkovacej karty splniť?

Jednou z dôležitých podmienok pre vydanie rezidentskej parkovacej karty je vzťah k motorovému vozidlu. Žiadateľ o RPK musí byť zapísaný ako držiteľ vozidla v osvedčení o evidencii v časti I a v časti II (technický preukaz) ako držiteľ osvedčenia, alebo ak zdokladuje vzťah k služobnému vozidlu zmluvou so zamestnávateľom o pridelení aj na súkromné účely.

Kto je oprávnený zaparkovať v rezidentskej zóne?

Držiteľ rezidentskej karty a zároveň každý návštevník, ktorý uhradí poplatok za parkovanie v čase od 17:00 do 7:00 hod. v parkovacom automate, formou sms alebo prostredníctvom webovej aplikácie. Návrh mesta je suma 3 eurá/noc, alebo 0,50 eur/hod.



Čo ak vlastním tri a viac vozidiel?

Na každý byt alebo prevádzku budú môcť byť vydané maximálne dve rezidentské parkovacie karty. Za tretie, prípadne aj ďalšie vozidlo, si bude musieť uhradiť majiteľ automobilu poplatok za krátkodobé parkovanie. Návrh mesta je 3 eurá/noc, alebo 0,50 eur/hod.



Ing. Milan Taška
podpredseda Rady Slovenskej
parkovacej asociácie

„Nevymyslíme žiaden systém parkovania bez toho, aby sme ľudí nevrátili do MHD či železničnej dopravy. Musia pochopiť, že niektorí vozidlá ani nepotrebujú.“

Ako budú po zavedení rezidentských zón prebiehať kontroly?

Kontroly budú vykonávať príslušníci mestskej polície priamo v zavedených rezidentských zónach prostredníctvom aplikácie, ktorá im ukáže, či má majiteľ vozidla zakúpenú rezidentskú kartu, alebo zaplatené krátkodobé parkovanie. Zároveň mesto plánuje obstarat' skenovacie vozidlo, ktoré dokáže skontrolovať dodržiavanie pravidiel v danej lokalite. Zistené porušenia bude mestská polícia riešiť formou inštitútu objektívnej zodpovednosti, prípadne založením blokovacieho zariadenia a vyriešením na mieste v blokovom konaní.



Ing. Miroslav Lepeta
predseda Rady Slovenskej
parkovacej asociácie

„Zmyslom regulácie je, aby vždy ostalo v danej mestskej časti aspoň 10 až 15 percent voľnej kapacity na parkovanie. Nech tam príde ktokoľvek, tak miesto na parkovanie nájde. Len musí splniť podmienky, ktoré mesto nastaví, či to bude cena, čas a podobne. Vytváranie regulovaných zón musí ísť ruka v ruke s kontrolou.“

Čo bude s mojim vyhradeným parkovacím miestom, za ktoré mestu platím?

V prípade, že ste držiteľom modrého parkovacieho preukazu pre ŤZP osobu vydávaného Úradom práce sociálnych vecí a rodiny a máte už v súčasnosti zriadené vyhradené

parkovacie miesto, toto miesto vám aj po zriadení rezidentskej zóny zostane k užívaniu. V opačnom prípade mesto vyzve majiteľov automobilov, ktorí majú v danej zóne vyhradené parkovacie miesto, aby si dopravné značky odstránili. V rezidentských zónach si budú môcť ŤZP osoby požiadať o vyhradenie parkovacieho miesta aj naďalej.

Platia za parkovanie aj ŤZP osoby?

Ak ide o osoby so zdravotným postihom, ktoré nemajú parkovací preukaz ŤZP, tie sú povinné si uhradiť poplatky za dlhodobé aj krátkodobé parkovanie v meste. Držitelia parkovacieho preukazu FO s ťažkým zdravotným postihnutím parkujú v Banskej Bystrici naďalej zadarmo na všeobecných vyhradených parkovacích miestach pre ŤZP.

Viac odpovedí na najčastejšie otázky nájdete na webe www.banskabystrica.sk parkovanie.

Ako bude možné získať rezidentskú kartu

Mesto pripravuje webovú aplikáciu DataMesta, cez ktorú rýchlo, jednoducho a prakticky vybavíte viacero úkonov. Kľúčová bude pre získanie elektronickej rezidentskej karty, ale aj zakúpenie parkovacieho lístka. Samospráva ju plánuje spustiť v prvej polovici júla 2024. Registrácia a prihlásenie do aplikácie bude fungovať na adrese datamesta.banskabystrica.sk, a pozostáva z dvoch sekcií. Sekcia „parkovanie“ je prístupná bez prihlásenia, prostredníctvom nej si môžete zakúpiť parkovací lístok. Sekcia „moja zóna“ je určená používateľom, ktorí sa do aplikácie zaregistrujú. Skôr ako požiadate o vydanie rezidentskej parkovacej karty, bude dôležité vytvoriť si tzv. konto občana. Vďaka tomu získate informácie o vami uhradených záväzkoch voči mestu Banská Bystrica. Ak budete mať splnené všetky záväzky, môžete požiadať o vydanie elektronickej rezidentskej karty. Mesto Banská

Bystrica nevydá RPK žiadateľovi, ktorý má v deň podania žiadosti o vydanie parkovacej karty evidovaný nedoplatok voči mestu. Možnosť získať RPK bude aj v Klientskom centre MsÚ, kde zamestnanci pomôžu s registráciou každému, kto o to požiada. Pred spustením samotných rezidentských zón samospráva plánuje počas letných mesiacov (júl až august 2024) organizovať asistovanú registráciu priamo v lokalitách, o čom budeme obyvateľov bližšie informovať.

Podrobný návod nájdú obyvatelia Uhliska, Podlavíc, Severnej a Bakossovej ulice v júni, po schválení príslušného VZN, aj vo svojich poštových schránkach. Bližšie informácie o rezidentskom parkovaní je možné získať aj na e-mailovej adrese parkovanie@banskabystrica.sk a na telefónnych číslach 048/4330 310 a 048/4330 462.

Z. Marhefková

Informácie pre obyvateľov Uhliska, Podlavíc, Severnej a Bakossovej ulice

Uhlisko

Na Uhlisku dôjde k výrazným zmenám organizácie dopravy a viaceré ulice budú zjednosmernené. Zároveň sa zrealizuje obnova vozovky ulice Na Uhlisku, stavebné úpravy na Viestovej ulici a lokálne vysprávky tam, kde je to nevyhnutné.

Zmeny, ktoré nastanú:

1. zjednosmernenie ulice Na Uhlisku a všetkých priľahlých ulíc, ktoré ju spájajú s Bellušovou ulicou, t. j. ul. Tímraavy, Jesenského, Boženy Němcovej a Lesná ul.,
2. zriadenie jednopruhových komunikácií s výhybňami na uliciach Družstevná, Hviezdoslavova a Žltý piesok,
3. na podnet od obyvateľov zjednosmerníme aj ul. Pod Rybou,

4. na Uhlisku je veľa vnútroblokov, ktoré budú súčasťou rezidentskej zóny. Doplnené dopravné značenia „zákaz vjazdu, okrem dopravnej obsluhy“ oprávňuje zaparkovať v nich len obyvateľom, ktorí v danom obytnom dome bývajú a budú držiteľmi rezidentskej karty (Družstevná, Na Uhlisku a Golianova),

5. regulované bude aj parkovisko pri zimnom štadióne. Ak budú chcieť fanúšikovia hokeja v čase hokejových stretnutí parkovať zadarmo, budú môcť využiť parkovisko na Mičinskej ceste. Ďalšou možnosťou je zakúpiť si parkovací lístok v parkomate.

Parkomaty budú umiestnené na Hronskom predmestí, na križovatke ulíc Na Uhlisku a Jesenského, na križovatke ulíc Golianova a Družstevná a na križovatke ulíc Viestova a 9. mája.

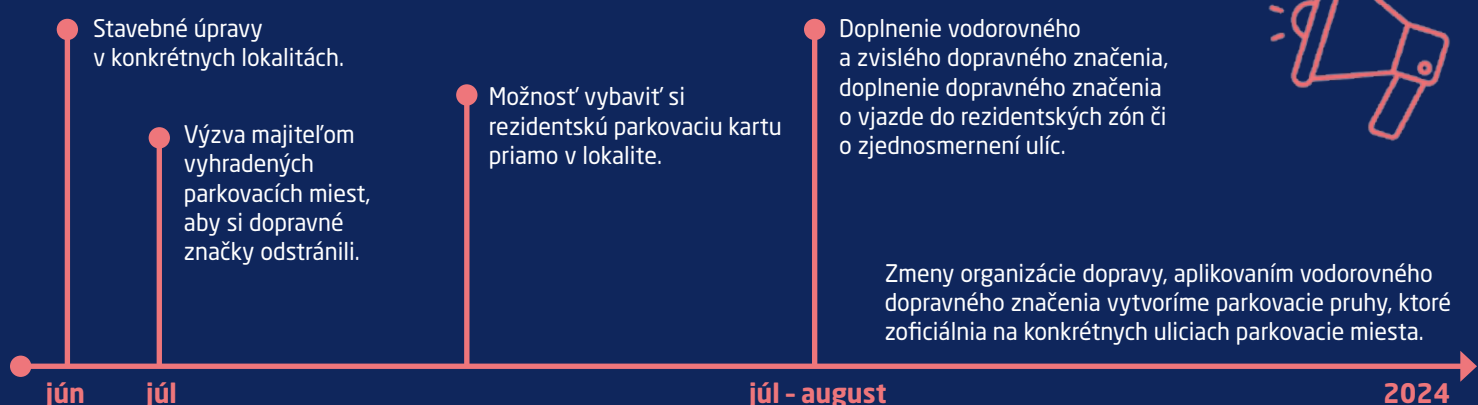
Podlavice

V Podlaviciach boli zjednosmernené viaceré ulice už v minulosti, preto k zmene organizácie dopravy pri zavedení rezidentskej zóny nedôjde. Samospráva plánuje realizovať stavebné úpravy. Zatrávňovacie panely nahradia nespevnené plochy, ktoré sú v súčasnosti využívané na parkovanie. Vďaka tomu vzniknú oficiálne parkovacie miesta na Limbovej, Javorovej a Povstaleckej ulici.

Parkomaty budú umiestnené pri predajni Coop Jednota a na križovatke Limbovej a Gaštanovej ulice.

Severná - Bakossova

V tejto lokalite k stavebným zásahom nedôjde. Rezidentská zóna bude doplnená o zvislé a vodorovné dopravné značenie. V prípade Severnej – Bakossovej budú parkomaty umiestnené na každom vstupe z hlavnej cesty.



Počas výstavby novej nemocnice bude kľúčové využívanie alternatívnych foriem dopravy

Dopravná situácia v okolí Rooseveltovej nemocnice je dlhodobým problémom. Odborné útvary mesta, vedenie nemocnice, BBSK, odborníci na dopravu, policajné zložky, hasiči, záchranári a ďalší partneri sa preto už niekoľko mesiacov spoločne zaoberajú prípravou opatrení na zabezpečenie dopravnej obslužnosti počas projektu výstavby novej nemocnice. Cieľom je vytvoriť čo najlepšie podmienky na to, aby bola aktívna a udržateľná doprava, od septembra tohto roka, prvou a prirodzenou voľbou pri dochádzaní do zdravotníckeho zariadenia pre zamestnancov, pacientov a návštevníkov z mesta i celého regiónu.

Cesty, a ani parkovacie plochy v okolí Rooseveltovej nemocnice z dôvodu zvyšujúceho sa počtu motorových vozidiel dnes už kapacitne nepostačujú. Dopravní experti preto spracovali balík opatrení smerujúci k vytvoreniu kvalitných podmienok pre aktívne využívanie MHD či zlepšenie dostupnosti nemocnice pre peších a cyklistov počas výstavby. Na základe analýzy súčasného stavu vytvorili Ideový zámerný plán riešenia mobility pre Rooseveltovu nemocnicu v Banskej Bystrici. „V celom rozsahu a s plnou vážnosťou si uvedomujeme, že výstavba novej nemocnice bude mať vplyv najmä na dopravnú dostupnosť a počas nej narastie aj záťaž na životné prostredie. Preto sme sa obrátili na skúsených odborníkov, ktorí navrhli nevyhnutné opatrenia. Verím, že ich návrhy pomôžu zmierniť negatívne dopady spôsobené výstavbou, ale v konečnom dôsledku aj zlepšiť dopravnú situáciu v Banskej Bystrici,“ uviedla Míriam Lapuníková, riaditeľka Rooseveltovej nemocnice. Podľa spracovaných analýz v súčasnosti zamestnanci i pacienti využívajú na dochádzanie do nemocnice hlavne osobnú dopravu (60 percent), nasleduje MHD (27 percent),

pešia doprava tvorí desať percent a cyklodoprava tri percentá. Dostupnosť nemocnice počas výstavby by sa mala zlepšiť zvýšením frekvencie spojov MHD a ich efektívnym prepojením, skrátením času prepravy vďaka vytvoreniu vyhradených bus pruhov či svetelne riadenou križovatkou pod nemocnicou. Dôležité bude vybudovanie kvalitných peších a cyklo koridorov, čím sa zvýši bezpečnosť chodcov, seniorov a ľudí so zníženou schopnosťou pohybu v bezprostrednej blízkosti nemocnice. K navrhovaným opatreniam patrí i zavedenie vyhradených priestorov pre taxi a krátkodobé státie či osadenie bezpečných stojísk pre bicykle zamestnancov a návštevníkov. Dôležitá bude tiež regulácia parkova-



Foto: MsÚ BB

nia v okolí nemocnice a zriadenie záchytných parkovísk pri nákupných centrách s nadväznosťou na MHD. Pre ŤZP osoby bude prístup do nemocnice zabezpečený. „Vzhľadom na to, že počas výstavby dôjde aj k úbytku parkovacích miest v okolí nemocnice, našou ambíciou je zabezpečiť bezplatné záchytné parkoviská. Využiť na to chceme parkoviská pri obchodných centrách na hlavných vstupoch do mesta, ktoré sú cez deň prázdne. Odtiaľ sa bude môcť ktokoľvek dostať do nemocnice verejnou hromadnou dopravou, ktorú chceme posilniť. Okrem zvýšenej frekvencie liniek budú zavedené v okolí nemocnice aj bus pruhy, vďaka čomu budú môcť autobusy a trolejbusy jazdiť oproti vozidlám rýchlejšie. V lokalite Rooseveltovej nemocnice bude prebiehať obrovská výstavba, preto na rozdiel od bezplatných záchytných parkovísk bude v jej okolí zavedené poplatné parkovanie. Výstavba nemocnice je obrovský projekt, preto verím, že si všetci na nový režim dopravy zvykneme a budeme sa spoločne snažiť situáciu čo najlepšie zvládnuť,“ povedal primátor Ján Nosko.

Z. Marhefková

Živé témy otvoreného vládnutia v Banskej Bystrici

Iniciatíva pre otvorené vládnutie (OGP) v meste pod Urpínom neustále hľadá cesty, ako posilniť transparentnosť a zapojiť obyvateľov do rozhodovacích procesov. V uplynulých mesiacoch sa OGP venovala viacerým projektom na podporu väčšej miery participácie obyvateľov na veciach verejných a medzinárodnej spolupráce. Mesto i tento rok spúšťa obľúbený nástroj participácie, a to Participatívny rozpočet. Novým medzinárodným projektom, ktorého je Banská Bystrica súčasťou od júna 2023, je projekt Agenti Koexistencie, resp. Ambasadóri dobrých vzťahov.

● Prvým diskusným fórom, ktoré sa uskutočnilo 26. marca 2024 odštartoval nový ročník participatívneho rozpočtu. Záujemcovia s dobrým nápadom môžu svoj projektový návrh podať do konca júna tohto roka. Novinkou aktuálneho ročníka je podávanie projektov online, prostredníctvom digitálnej platformy Decidim, cez ktorú prebiehalo aj

online hlasovanie o projektoch v minulom ročníku. Na podanie návrhu stačí registrácia na Decidime (www.spolupracovna.banskabystrica.sk), a vyplnenie formulára. V súčasnosti Referát participácie a inovácie v oblasti otvoreného spravovania MsÚ (Referát PIOS) spolu s Koordinačnou radou participatívneho rozpočtu organizujú stretnutia s verejnosťou, na ktorých sa môžu záujemcovia poradiť a informovať o svojom projektovom zámere. Stretnutia sa už uskutočnili v Sásovej, Radvani, Podlaviciach a na Fončorde. Ďalšie, v centre mesta, bude 11. júna 2024 o 17:00 hod. v Jazz Clube u Francúza na Hornej ulici 12.

● Banská Bystrica sa stala partnerom projektu Agenti Koexistencie, čím sa zaradila medzi osem európskych miest. Ide o belgický Genk, dánsky Aarhus, holandské mesto Breda, španielsky Quart de Poblet, poľský Gdansk, maďarský Budaörs, lotyšská Kekavu a územné združenie Iasi Metropolitan v Rumunsku.

Zapojené mestá sa spoločne usilujú hľadať inovatívne riešenia pre rozvoj participatívnej správy vecí verejných, založenej na súdržných vzťahoch obyvateľov a predstaviteľov verejnej správy. V rámci projektu sme v marci v našom meste privítali delegáciu všetkých zapojených miest, s ktorými sme diskutovali o téme polarizácie. Polarizácii, ktorá je živnou pôdou pre vznik hejtu, hoaxov, deštruktívnej kritiky, a ktorá negatívne ovplyvňuje rozvoj participatívneho spôsobu správy vecí verejných, aktuálne čelia všetky samosprávy. Práve predstavitelia samospráv zohrávajú kľúčovú úlohu pri zmiernení polarizácie. Aj preto v rámci projektu Agenti Koexistencie plánuje mesto Banská Bystrica, v spolupráci s expertmi, uskutočniť workshopy pre odborníkov pracujúcich na mestskom úrade, ale aj záujemcov z externého prostredia.

S. Kariková, vedúca Referátu PIOS MsÚ, BB

Poznatky z výskumu v Kremničke nás posunú vpred

Na miestach masových popráv a povstaleckej obrany počas druhej svetovej vojny, v mestskej časti Kremnička, sa začal archeologický výskum, aký sa na Slovensku doposiaľ nikdy neuskutočnil. Samospráva ho iniciovala so zámerom získať relevantné podklady, ktoré využijú pamiatkari na rozšírenie pásma pamiatkovej ochrany lokality, kde sa odohral masaker patriaci k najväčším zločinom spáchaným u nás. Od apríla 1945 do roku 1948 bolo z masových hrobov exhumovaných celkovo 747 tiel. Pamätník obetiam fašizmu v Kremničke dodnes pripomína smutné historické udalosti, počas ktorých boli v tejto lokalite popravené nevinné obete. Pred dvoma rokmi mesto zabezpečilo realizáciu historického a dokumentačného výskumu lokalít pri pamätníku. Na žiadosť samosprávy bol v roku 2022 objekt protitankovej priekopy a bunkra zapísaný ako samostatný vojnový hrob do Ústrednej evidencie vojnových hrobov. O výskume v mestskej časti Kremnička sme sa rozprávali s docentom Pavlom Šteinerom z Katedry archeológie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa (UKF) v Nitre.



■ Na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu v Banskej Bystrici je vymedzené, v akom rozsahu, a na ktorých parcelách

môže tím archeológov prieskum realizovať. Konkrétne, ktorých miest sa výskum týka?

Výskum realizujeme na viacerých parcelách južne a severne od Kremničky. Presnejšie v priestore protitankovej priekopy a príľahlých povstaleckých bunkrov, ako aj v lokalite Pod Strážami, teda tam, kde dokázateľne prišlo k popravám a pochovaniu obetí. Žiaľ, nie všetci vlastníci pozemkov umožnili výskum vykonať. Týka sa to hlavne lúky pod pamätníkom, ktorá slúžila ako zhromaždisko obetí.

■ Približne v polovici apríla tohto roka ste v rámci prvej fázy výskumu realizovali jednodňový povrchový prieskum s detektormi kovov. V máji a júni uskutočnite sondáž protitankovej priekopy a betónového bunkra, s cieľom identifikovať miesta popráv. Na jeseň chcete pokračovať v druhej fáze. V ktorej časti a na čo sa zameriate?

V prvej fáze sa nám podarilo presne identifikovať prinajmenšom jedno miesto, kde došlo k popraveniu obetí. Rovnako aj zistiť dôkazy o bojovej činnosti, s najväčšou pravdepodobnosťou z konca októbra 1944, kedy sa pri Kremničke krátko bojovalo. Bližšie informácie si zatiaľ bez dôkladných analýz netrúfam uviesť. Sondáže priekopy a bunkrov majú jednak zistiť možnú prítomnosť neexhumovaných tiel popravených osôb a zároveň objasniť rozmery a konštrukciu obranných objektov.

■ Pre odborníkov bude určite zaujímavé zistiť profil aj rozmery priekopy, ktorá bola nafotená

v roku 1944, no nebola nikdy skúmaná. Čím je podľa Vás tento archeologický výskum výnimočný?

Výskumu moderných konfliktov sa zatiaľ na Slovensku nevenovala prakticky žiadna pozornosť. Preto naša aktivita v Kremničke môže byť nielen prvým projektom tohto druhu u nás, ale zároveň napomôže pamiatkovej ochrane celého areálu.

■ Archeologický výskum, ktorého iniciátorom je samospráva, sa realizuje na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu v Banskej Bystrici. Kto všetko tvorí tím podieľajúci sa na prieskume lokality, kde sa odohral masaker patriaci k najväčším zločinom spáchaným na Slovensku?

V našom výskumnom tíme sú pracovníci Katedry archeológie UKF v Nitre, teda skúsení archeológovia, ale aj doktorandi. V nasledujúcich fázach však plánujeme i zapojenie študentov bakalárskeho a magisterského stupňa. Čo nás mimoriadne teší je fakt, že nám spoluprácu ponúkli tiež dobrovoľníci z Banskej Bystrice a okolia.

■ Z archeologicko-historického hľadiska, ako vnímate skutočnosť, že doteraz sa v Kremničke, na mieste masových popráv, výskum v takomto rozsahu nikdy neuskutočnil?

Táto téma by si zaslúžila dlhšie vysvetľovanie. V skratke môžem skonštatovať, že hlavným impulzom bolo možné ohrozenie pietnych miest výstavbou a hlavne príkladná snaha samosprávy o ich ochranu. Doposiaľ bol

v Kremničke chránený len pamätník a hrob, čo sa ukázalo ako nedostatočné. Základný zámer výskumu má byť rozšírenie celej pamiatkovej ochrany danej lokality. Naším prvotným cieľom je poskytnúť pamiatkarom relevantné doklady, aby sa tento zámer podarilo zrealizovať. Druhotným vedeckým zámerom je objaviť niečo nové.

■ Ako vedúci pracovného tímu, čo očakávate od celého výskumu, a ako využijete získané poznatky?

Celý projekt je natoľko novátorský, že hoci máme isté očakávania, bez predošlých skúseností s výskumom popravísk z druhej svetovej vojny na Slovensku, je veľmi ťažké ich formulovať. Dá sa povedať, že akékoľvek poznatky nás posunú vpred, a až s výsledkami ďalších podobných aktivít budeme môcť robiť širšie závery.



■ V tomto roku si pripomenieme 80. výročie od vypuknutia Slovenského národného povstania. Myslíte si, že výsledky prieskumu miesta masových popráv v Kremničke budú akýmsi mementom okrúhleho výročia SNP?

Snáď v tom môžeme vidieť symboliku. Každopádne je veľmi pozitívne, že sa s týmto výskumom začína práve teraz. Dúfame, že nebude posledný tohto druhu a skúmanie bojísk i iných významných lokalít z druhej svetovej vojny bude u nás pokračovať.

M. Strelec



Fotografie: MŠU BB

Čoraz viac obyvateľov zapájajú do aktivít v Podlaviciach a Skubíne

Podlavice a Skubín tvoria okrajovú mestskú časť. Kedysi samostatné obce boli pričlenené k Banskej Bystrici. Z toho vyplývajú aj špecifické problémy, ktoré okrajové mestské časti majú, ako dedičstvo minulosti. Občianska rada (OR), ako poradný orgán mestských poslancov, je preto v takýchto častiach často jediným subjektom, ktorý zabezpečuje kultúrno-spoločenský život a rieši aj nedostatky a potreby obyvateľov. Vďaka zriadeniu OR sa už v minulosti otvorili možnosti participácie Podlavičanov a Skubínčanov na veciach verejných, podieľať sa na aktivitách v miestnej komunite.

V roku 2023, po komunálnych voľbách, bola existujúca OR doplnená o nových členov. V súčasnosti ich má jedenásť. Predsedníčkou je Katarína Čižmárová. Všetci členovia OR sú dobrovoľníci. Pracujú v prospech komunity na úkor svojho voľného času, za čo im patrí uznanie. Nie vždy sa však stretávajú s vďačnosťou. Žiaľ, niekedy i s negatívnymi reakciami. Obyvatelia majú skreslené predstavy o ich právomociach, ktoré sú v realite minimálne. Vlni sa podarilo zrealizovať viacero podujatí. Zintenzívnili sme spoluprácu s Denným centrom Dúbrava a farskou radou, otvorili sme nové možnosti spolupráce s Materskou školou Na Lúčkach a Základnou školou J. G. Tajovského. Aj takýmto spôsobom sa snažíme napomáhať k budovaniu komunity a zlepšovať život v mestskej časti. Veríme, že aj vďaka tomu sa do aktivít v komunite zapoja viac obyvateľov, čo považujeme v súčasnosti za kľúčové.

Podujatia sú pre budovanie komunity potrebné

Naša činnosť bola vlni zameraná hlavne na akcie, ktoré sú tradičné v našej mestskej časti, a to fašiangová zábava, Deň Podlavíc a Skubína, Cibulačka, Stretnutie s jubilantmi a Mikuláš. Ide o nosné podujatia, ktoré majú tradíciu a medzi obyvateľmi sú obľúbené. Novými akciami v minulom roku boli detské divadelné predstavenia. Nacvičila ich členka OR Katarína Fígllová s deťmi hercami v spolupráci s profesorom Belom Felixom, ktorý je zároveň aj autor piesní v jednotlivých predstaveniach. Ďalej ide o podujatia k Medzinárodnému dňu žien a Marcu – mesiacu

knihy. Zabudnúť nemôžeme ani na novoročný koncert v spolupráci s Konzervatóriom J. L. Bellu a Zuzanou Podmanickou, ako i na akordeónový koncert nášho rodáka Jána Kubiša. Pribudlo tiež podujatie Halloween a na záver roka aj Silvestrovská zábava. Obidve akcie sa stretli so záujmom u obyvateľov nielen z Podlavíc a Skubína.

Podieľame sa na viacerých projektoch

Neodmysliteľnou súčasťou našej činnosti je agenda aktivít týkajúcich sa investičných akcií a participácie na projektoch mesta. Nosným bol vlni najmä projekt Zelené sídliská, ktorému členovia OR venovali nemálo zo svojho voľného času. Išlo hlavne o pripomienkovanie štúdie revitalizácie vnútroblokov na podlavickom sídlisku. Osobitne patrí poďakovanie aj pánovi Petrovi Sabovi, architektom Danielovi Sticzayovi a Vladimírovi Letovancovi, ktorí sú obyvateľmi sídliska, hoci nie sú členmi OR. Nápomocní boli svojimi odbornými stanoviskami. Veríme, že projekt maximálne zohľadní požiadavky obyvateľov, najmä v oblasti zachovania zelene a zabezpečenia parkovania, ktoré obyvatelia považujú v projekte za kľúčové. V minulom

roku sme tiež pokračovali v realizácii malých investičných zámerov. Podarilo sa nám urobiť prvú etapu opravy oplotenia cintorína v Skubíne, kde bolo doplnené aj solárne osvetlenie. Taktiež i čiastočná rekonštrukcia zvonice v Podlaviciach, v ktorej sa opravili vnútorné priestory a elektrické vedenie. V jarných mesiacoch bude dokončená oprava fasády a dverí na zvonici. Počítame aj s úpravou chodníka pred kultúrnym domom, v ktorom bude opravené i pódium.

Plány v najbližšom období

Kľúčovým zámerom v roku 2024 bude pokračovať v rekonštrukcii kultúrneho domu, ktorý je dôležitý pre organizovanie našich podujatí, ako aj klubovej a záujmovej činnosti. V pláne a rozpočte mesta je obnova kanalizácie a oprava strechy kultúrneho domu, na ktorej chceme aktívne participovať. V spolupráci so Záhradníckymi a rekreačnými službami mesta máme záujem dokončiť druhú etapu opravy oplotenia cintorína v Skubíne. Ďalej budeme pokračovať v tradičných kultúrno-spoločenských podujatiach a aktivitách na zlepšenie života v komunite. K tým patrí aj riešenie systému separovania odpadu v rodinných domoch podľa novej legislatívy, ktorá sa nestrela s pozitívnou odozvou. Sme presvedčení, že plány, ktoré máme, úspešne zrealizujeme, a že sa nám podarí zaktivizovať čoraz viac obyvateľov našej mestskej časti. Robíme to pre nás všetkých, pre náš lepší a spokojnejší život v komunite.

K. Čižmárová, predsedníčka
OR Podlavice - Skubín



Foto: archív OR Podlavice - Skubín

Do kroniky mesta pribudli ďalšie významné mená

Banská Bystrica má mnoho úspešných a výnimočných ľudí, ktorí robia dobré meno svojmu mestu nielen doma, ale aj v zahraničí. Čestné občianstvo, Cenu mesta a Cenu primátora si 23. mája 2024 v Cikkerovej sieni historickej radnice prevzali viaceré významné osobnosti. Slávnostný galavečer bol venovaný ľuďom, ktorí svojou prácou a činmi zlepšujú život v meste pod Urpínom a šíria jeho dobré meno. Za minulý rok získalo ocenenie deväť jednotlivcov a jeden kolektív.

Čestné občianstvo sa udeľuje fyzickým osobám, ktoré sa zaslúžili o rozvoj mesta, podieľali sa na rozvoji priateľstva medzi národmi, alebo ktoré obohatili ľudské poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonmi. Ocenenie bolo, in memoriam, udelené za kultúrno-spoločenský prínos a celoživotné dielo v oblasti hudby Jánovi Egrymu, ktorý pôsobil v Banskej Bystrici takmer 58 rokov. Popri Jánovi Levoslavovi Bellovi patrí na území dnešného Slovenska k najnadanejším hudobným skladateľom cirkevnej hudby druhej polovice 19. storočia. Druhým laureátom, ktorý získal Čestné občianstvo, je Ján Fekete. Rodák z Modrého Kameňa má významný podiel na verejnom vystúpení banskobystrických študentov v roku 1968 za akademickú slobodu. Najnovšie historické výskumy potvrdili, že Banská Bystrica patrila jeho zásluhou medzi najvýznamnejšie miesta študentských pohybov v danom období na území Československa. „Každoročným udeľovaním verejných ocenení výnimočným ženám a mužom, po troške splácame dlh, upriamujeme pozornosť a potvrdzujeme to, čo každý z nás tuší, a to, že bohatstvo Banskej Bystrice je ukryté v ľuďoch, ktorí tu žili a žijú. Malebné hory navôkol len ticho kráľia, ale osobnosti aktívne spoluvytvárajú jedinečnosť nášho mesta. Blahoželám laureátom a ďakujem navrhovateľom. Do kroniky mesta pribudlo desať vzácných mien. Za každým z nich je jedinečný ľudský príbeh plný práce, odriekania, slz, úspechu, šťastia a najmä inšpirácie, ktorá tu zostane pre nás ostatných,“ uviedol počas oceňovania primátor Ján Nosko.

Cenu mesta získala štvorica laureátov

Ocenenie za zásluhy o rozvoj v odbore neurológia a za celoživotný prínos v starostlivosti o pacientov s epilepsiou si prevzal Vladimír Donáth. Držiteľ striebornej i zlatej medaily J. E. Purkyně za zásluhy o Slovenskú lekársku spoločnosť, je dodnes prezidentom Slovenskej ligy proti epilepsii. Lekár a vysokoškolský pedagóg Ľudvik Nábělek si cenu odniesol za zásluhy o rozvoj lekárskeho odboru psychiatria a za šírenie povedomia o národnooslobodzovacom boji v SNP. Do povedomia verejnosti vstúpil nezmieriteľným bojom voči snahám o dehumanizáciu a komercializáciu zdravotníctva, ktorému dokázal obetovať aj svoju funkciu a postavenie. Je priekopníkom liečby nelátkových závislostí na Slovensku. Treťou laureátkou Ceny mesta za rok 2023 je Soňa Šváčková. Ocenenie získala za významný po-



Foto: V. Veerka

diel na úspešnej činnosti, propagácii a zveľaďovaní Literárneho a hudobného múzea ŠVK v Banskej Bystrici. Ako múzejníčka, literárna historička a publicistka sa významným spôsobom zaslúžila o rozvoj a propagáciu tejto kultúrnej inštitúcie v meste pod Urpínom. Pri príležitosti 30. výročia vzniku a za zodpovednú podnikateľskú činnosť cenu získala aj spoločnosť twd SK, s.r.o. Počas troch desaťročí svojej činnosti sa skupina twd stala vo svojom odvetví známou a konkurencieschopnou firmou v rámci stredoeurópskeho regiónu.

Primátorskú cenu majú štyria ocenení

Osobnostiam, ktoré sa svojou prácou či celoživotným pôsobením v meste osobitne zaslúžili o dobré meno Banskej Bystrice doma i v zahraničí, je určená Cena primátora. Prvou ocenenou za minulý rok sa stala Zora Bittarová za kultúrno-spoločenskú činnosť v prospech mesta. Výraznú časť v jej pracovnom živote zohralo banskobystrické krematórium, kde najskôr externe a neskôr interne pôsobila ako recitátorka aj ako rečníčka na smútočných rozlúčkach. Za celoživotné pôsobenie v oblasti lekárstva a významný podiel na vzniku a rozvoji detskej chirurgie v meste pod Urpínom si z rúk primátora Jána Noska ocenenie prevzal lekár Jozef Kočajda. Jeho zásluhou bolo v Banskej Bystrici pred dvoma desaťročiami zriadené oddelenie detskej chirurgie, ktoré bolo dovedy súčasťou chirurgickej kliniky. Za mimoriadny prínos v oblasti športu a úspešné organizovanie športového podujatia bol ocenený Ľubomír Roško. Bývalý reprezentant v skoku do výšky a atlét Armádného strediska vrcholového športu Dukla Banská Bystrica patrí medzi autorov myšlienky a organizátorov halového výškarského mítingu Banskobystrická latka. Cenu primátora za rok 2023 získal aj prednosta internej kli-

niky Rooseveltovej nemocnice Ľubomír Skladaný. Udelená mu bola za významný podiel pri vzniku a rozvoji transplantáčného centra v Banskej Bystrici, ktoré zabezpečuje starostlivosť o pacientov pred a po transplantácii pečene. Zároveň aj za inovatívne projekty v oblasti medicíny, na ktorých sa podieľa.



Foto: MsÚ BB

Grafické dielo na pamiatku

Každý z laureátov získal originálny grafický list vytvorený špeciálne pre túto príležitosť. Jeho autorom je doc. Igor Benca, akademický maliar. Podľa jeho slov, grafika Pohľadnice z Banskej Bystrice je obrazovou prechádzkou centrom starého mesta, ktoré vždy nanovo uchváti svojou polohou, atmosférou a krásou stredovekej, ale aj novej architektúry. „Dôležitým detailom a estetickým prvkom tejto úžasnej scény je sochárska tvorba. V každej časti námestia, na každej fasáde domu objavíme drobnú, ako i veľkorysejšiu sochársku výzdobu, reliéf, sgrafito, maliarsku výzdobu, ale tiež sochy, ktoré solitérne dotvárajú námestia. Je úžasné objavovať tieto nenápadné klenoty a dávať im pozornosť, ktorú si zaslúžia, lebo sú trvalou hodnotou a nemými svedkami nášho života a histórie mesta,“ skonštatoval akademický maliar Igor Benca.

M. Strelec

Vitajte v oddychovej zóne Tajovka

Dlhé roky zanedbaný priestor, na ktorom často vznikali nelegálne skládky, zmenil svoju podobu na nepoznanie. Myšlienku aktívnych Banskobystričaniek a Banskobystričanov si mesto pred pár rokmi osvojilo a začalo podnikať kroky k jej naplneniu. Dnes vás na brehu toku Tajovka, medzi frekventovanou cyklotrasou a areálom plážového kúpaliska, víta oddychová zóna s prvým oficiálnym mestským ohniskom, sedením, prístupom k potoku, hernými prvkami i výtvarným dielom s cyklistickou tematikou.

Zámer vybudovať oddychovú cyklozónu patril v roku 2017 medzi jeden z víťazných projektov participatívneho rozpočtu. Predkladatelia mali na jeho realizáciu vyčlenenú celkovú sumu 5-tisíc eur z mestského rozpočtu. Vybudovanie oddychovej zóny si však vyžadovalo oveľa vyššiu investíciu, preto si mesto tento zámer osvojilo, vyčlenilo potrebné financie a začalo projekt realizovať. „Výsledkom je zrevitalizovaný verejný priestor. Myslím si, že výsledok je dobrý a oddychová zóna, ktorá sa nachádza pri využívaní cyklotrasy môže slúžiť všetkým obyvateľom,“ hovorí primátor Ján Nosko. Mestské ohnisko z lomového kameňa určené na organizáciu komunitných opekačiek môže využiť každý, kto si chce po dlhej prechádzke, cyklotúre či turistike pochutnať napríklad na špekáčikoch. Zhotoviteľ zároveň v spolupráci so Slovenským vodohospodárskym podnikom upravil a stabilizoval priľahlý breh Tajovky, vďaka čomu získajú všetci užívatelia bližší kontakt s potokom a príjemnejší pobyt v tejto lokalite. Vysadené boli stromy, pôdopo-

kryvné dreviny a pribudol nový trávnik. V lokalite je dostupná verejná wifi Smart Banská Bystrica a priestor je monitorovaný kamerovým systémom napojeným na operačné stredisko mestskej polície. „Cieľom bolo vytvoriť plnohodnotné prírodné prostredie v dotyku s obytným prostredím. Mal som snahu dostať sem prírodné materiály a prírodné farby. Zdôraznená je tu prírodná charakteristika územia aj vďaka herným prvkom, ktoré sú z opracovaných guľatín z tvrdého agátového dreva, určené pre menšie i väčšie deti, tínedžerov a dospelých,“ doplní projektant Zoltán Balko. Stavebné práce na oddychovej zóne sa začali v októbri 2023 a ukončené boli v apríli tohto roka. Celkový rozpočet projektu sa pohybuje na úrovni takmer 200-tisíc eur. V rámci stavby a projektu vybudovania oddychovej zóny Tajovka boli odstránené náletové dreviny a kríky, ktoré sa v lokalite nachádzali. Zóna je v blízkosti cyklotrasy, ktorú často využívajú peši i cyklisti. Počas minulého roka ju využilo takmer 47-tisíc cyklistov a viac ako



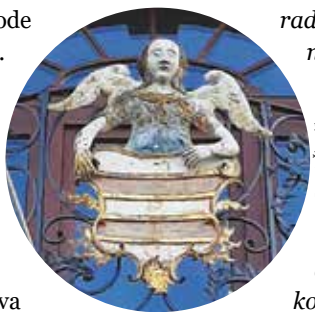
298-tisíc osôb. Najviac cyklistov 7 155, bolo zaznamenaných vlni v mesiaci september, pričom priemerný denný počet cyklistov bol 239. Preto je dominantným prvkom celej zóny aj výtvarné dielo s cyklistickou tematikou, tzv. Cyklostrom, ktorého autorom je Igor Latta. O technické riešenie sa postaral Peter Antalic. Predstavuje strom z použitých bicyklov, ktoré už svojou funkcionalitou prispeli k čistej mobilite a zdravšiemu životnému prostrediu.

Z. Marhefková

Mestský erb z radnice majú v rukách reštaurátori

Erb s anjelom pochádzajúci z 18. storočia zdobil do októbra minulého roka exteriér predsunutého balkóna hlavnej fasády Radnice na Námestí SNP. V súčasnosti sa nachádza v reštaurátorskom ateliéri. Po zakonzervovaní bude, aj na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu Banská Bystrica, umiestnený v interiéri radnice. Na pôvodné miesto obvodového zábradlia, na tvare balkónovej podesty, vlastníci budovy umiestni repliku erbu.

Štít mestského erbu má po obvode rokokový ornament s volútami. V jeho ploche je situované horizontálne delenie s troma červenými pruhmi, striedané rovnakým počtom bielych pruhov. Štít drží anjel odetý v svetlomodrom rúchu s rozprestretými krídlami. Zobrazený je ako polopostava pridržiavajúca erb oboma rukami položenými na štíte. Za určenie vzniku mestského erbu, ako súčasť čelnej plochy kovového zábradlia predsunutého zábradlia balkóna s dvoma kamennými konzolami, je považovaná baroková prestavba budovy radnice z roku 1764. Za 260 rokov bolo dielo viackrát neodborne reštaurované, čo sa podpísalo aj pod súčasný stav erbu. Vlni a tento rok sa uskutočnil jeho reštaurátorský výskum. „Zámerom našej spoločnosti bolo pôvodný erb nechať zreštaurovať a umiestniť v interiéri



radnice, aby už nebol vystavovaný vonkajším poveternostným vplyvom. Ako náhradu plánujeme zároveň vyhotoviť čo najvernejšiu repliku, ktorá by bola umiestnená na pôvodnom mieste. Pri výskume reštaurátori zistili, že stav erbu je havarijný. Podkladový kovový materiál skorodoval a hrdza poškodila nielen samotný kov, ale i maľbu. Došlo k mechanickému poškodeniu v tvárovej časti anjela,“ uviedol Dušan Argaláš, predseda predstavenstva spoločnosti MBB, a. s., ktorá je vlastníkom historickej radnice. Pamiatková hodnota mestského erbu spočíva v jeho hmotnej podstate zachovaného originálu, ako aj v historickej, výtvarnej, umelecko-remeselnej a heraldickej hodnote. „Stratigrafická analýza maliarskej farby, chemicko-technologický prieskum a röntgenografia počas výskumu potvrdili

značné mechanické poškodenie erbu,“ povedal akademický sochár Ivan Škandík, ktorý výskum realizoval spolu s reštaurátorom Ondrejom Liptákom. Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica na základe výsledkov výskumu rozhodol, že originál diela nebude reštaurovaný, ale zakonzervovaný. Pamiatkari zároveň požadujú jeho umiestnenie v interiéri historickej radnice s primeranou prezentáciou aj s doplnujúcimi informáciami o histórii a obnove erbu. Exteriér zábradlia balkóna hlavnej fasády radnice nezostane prázdny. Nahradí ho kópia originálu, ktorá na rozdiel od pôvodného diela, bude z kovu a epoxidovej živice. Povrchovú úpravu dotvorí celoplošné zlátenie doplnené striebrom. Ešte pred jej osadením dôjde k výmene dlažby na balkóne hlavnej fasády a k oprave fasády v poškodených miestach pod konštrukciou balkóna. Zároveň sa zrealizuje hydroizolácia, ako aj doplnenie omietok a výmaľba.

M. Strelec

Mozaiku ocenených doplnila trojica mladých talentov

Aj v máji pozval druhý zástupca primátora Martin Majling na pôdu mestského úradu žiakov so svojimi rodičmi a učiteľmi, aby vyzdvihol ich úspechy. Zároveň sa im poďakoval za to, že svoj voľný čas venujú rozvoju talentu, zdokonaľovaniu schopností v rôznych oblastiach, a tým reprezentujú nielen seba, ale i naše mesto, ba dokonca celú krajinu. Tentokrát ide o bojovníčku Alicu, hudobne nadaného Mária a mimoriadne múdreho i športovo zdatného Michala.

„My im môžeme poskytnúť priestor, vytvoriť podmienky, vydláždíť cestu a ukázať smer. Avšak dokázať to musia sami.“ Aj to sú slová, ktoré odzneli na stretnutí, venovanom oceňovaniu kreatívnych, smelých a ambiciózných ľudí, ktorí so zánietením pracujú na čo najlepšej verzii samých seba. Navyše, svojimi výsledkami prinášajú okoliu radosť a vzbudzujú v ňom pocit hrdosti. Predstavujeme vám ďalšiu trojicu mladých, o ktorých ešte určite budete počuť.

Alica MICHALOVÁ

• Šport •



Foto: archív A. Michalová

Päťkrát prvá priečka, tri razy druhé miesto na stupni víťazov, ako aj trojnásobné tretie umiestnenie dokopy číni jedenásť medailí. To je bilancia 14-ročnej Alice za uplynulý rok, čím zároveň získala titul najúspešnejšej staršej žiačky pre rok 2023. Udelila jej ho Slovenská Taekwon-do Aliancia ITF. Ôsmačka Základnej školy Golianova sa venuje bojovému umeniu s názvom taekwon-do od roku 2019. Ide o moderný druh športu, ktorý v sebe zahŕňa päť disciplín: športový boj, technické zostavy, špeciálne techniky, silové prerážanie a sebaobranu. Ešte donedávna pôsobila aj v Bežeckom športovom klube Banská Bystrica a okrem iného trénuje aj hapkido. Ide o kórejské bojové umenie, avšak výlučne sa zameriava na sebaobranu, pričom obsahuje veľké množstvo techník. Alickinými silnými stránkami sú zdvorilosť, česťnosť, vytrvalosť a sebaovládanie. Koniec koncov, aj vďaka nim dosahuje pódiové umiestnenia na medzinárodných podujatiach.

Michal HAVIAR

• Vzdelávanie, technika a šport •



Foto: archív M. Haviar

Mladý Banskobystričan je žiakom Základnej školy Jozefa Gregora Tajovského. V meste pod Urpínom tiež navštevuje Základnú umeleckú školu Jána Cikkera, kde sa učí hru na keyborde. Zároveň je členom Atletického klubu ŠK Univerzity Mateja Bela a na Fakulte prírodných vied UMB získava nové vedomosti i poznatky prostredníctvom informatického krúžku. Michal nevyvíka len

v jednej oblasti. Triumfuje v matematických, prírodovedných a technických súťažiach, v športových disciplínach či v programovaní. Svedčí o tom fakt, že bol majster stredoslovenského kraja v atletike v štafete 4 x 60 m a minulý rok v októbri obsadil 2. miesto v súťaži družstiev na Majstrovstvách SR žiakov v atletike. Za zmienku stojí aj výhra vedeckej súťaže Asociácie pre mládež, vedu a techniku – AMAVET či prvenstvá a úspešné riešenia v okresných a krajských kolách olympiád. Medzi úspechy patrí tiež absolvovanie súťaže ScratchCup – Mladý programátor, v rámci ktorej postúpil do celoštátneho kola.

Mário PRUŽINEC

• Hra na akordeóne •



Foto: archív M. Pružinec

„Pokora, úcta, slušnosť a ľudskosť sú hodnoty, ktoré pri súčasnej mladej generácii absentujú. Mário ich však môže rozdávať. Svojím prístupom, správaním a skromnosťou je vzorom aj pre ostatných mladých ľudí.“ Takto opísala svojho žiaka pedagogička, pani Viera Potančoková, ktorá pôsobí vo Folklornom súbore Dupkáčik pri Základnej škole Spojová. Mário je v jej poslednom ročníku a zároveň je členom súboru. Svojich kamarátov – tanečníkov, spevákov a hudobníkov sprevádza na akordeóne. Práve tento hudobný nástroj v ňom prebudil lásku k umeniu a vďaka nemu objavil svoje nadanie. Minulý rok sa stal víťazom celoškolskej súťaže Spojová má talent a úspešne reprezentuje, aj so svojou folklórnou rodinou, školu i mesto na rôznych vystúpeniach naprieč celým Slovenskom i za jeho hranicami. V súčasnom Poľsku, na Miedzinarodowy Konkurs Koled i Pastoralek, získal spolu s Dupkáči-



Foto: Mešú BB

kom 1. miesto vo svojej kategórii. Súčasne bol ocenený celkovou cenou Grand Prix. Talent je dar, ale charakter je voľba. To je životné motto, ktorým sa len 15-ročný Majo vo svojom živote riadi.

Slová povzbudení

„Každý z nás vie, že iba talent nestačí. Sú to hodiny, týždne, mesiace a dokonca roky strávené na tréningoch, v ZUŠ-kách, doma za písacím stolom či počítačom. Som úprimne rád, že aj v dnešnej neľahkej dobe, plnej nástrah, číhajúcich na mládež z každej strany, sa stále nájdu tí, ktorí sa rozhodnú pre neľahkú cestu svojho sebarozvoja. Vyžaduje si obrovskú dávku zodpovednosti a sebazaprenia, aby sa dostavil želaný úspech, no viac ako samotný úspech sú častokrát dôležitejšie vlastnosti a schopnosti, ktoré mladý človek nadobúda počas tohto procesu. Som hrdý na všetkých takýchto žiakoch a študentov banskobystrických škôl. Práve oni sú naša budúcnosť,“ uzatvára Martin Majling.

D. Adamovičová



Foto: Mešú BB

Jozef Murgaš

(1864 - 1929)

Uplýnulo 160 rokov od narodenia a 95 rokov od úmrtia významného vedca, vynálezcu, rímskokatolíckeho kňaza, zberateľa a maliara



Foto: brožúra J. Murgaš

Murgašovci sa spomínajú v cirkevných matrikách Banskej Bystrice už koncom 16. storočia. Pravdepodobne prišli ako zamestnanci viendenskej banskej komory na územie terajšieho Slovenska z Horného Rakúska, z oblasti Longau an der Mur alebo Salzburgerische Lungau, kde žilo slovanské etnikum. Dva vodné toky, riečka Longa a tmavá rieka Mur, mohli byť základom pre mená Longauer a Murgaš. Murgašovci sa rýchlo rozrástli a stopy po nich nájdeme všade tam, kde potrebovali uhliarov, baníkov, hutníkov, drevorubačov a povozníkov. Okrem Jabríkovej, kde sa Jozef Murgaš narodil, žili v Tajove, Riečke, Podlaviciach, Kordítkoch, Uľanke, Kostiviarskej, Sv. Jakube, Harmanci, v Priechoch, Bukovci a v Banskej Bystrici i Banskej Štiavnici.

Jabříková - rodisko Jozefa Murgaša

Narodil sa 17. februára 1864 ako prvé dieťa Jánovi Murgašovi a Zuzane rod. Slamovej. Rodina Murgašovcov žila na konci Jabříkovej v dome č. 58, ktorý vlastnili rodičia Jozefovej matky Zuzany, Andrej Slama a jeho manželka Anna Murgašová. Starí rodičia z otcovej strany, uhliar Ján Murgaš a Anna Smidová, žili v inom dome. V Jabříkovej žili len dvaja roľníci a jeden statkár. Ostatní muži boli uhliari, hutní robotníci, drevorubači, povozníci, nádenníci, remeselníci a dvaja obecní pastieri. V dobe narodenia Jozefa Murgaša i jeho o dva roky mladšieho brata Jána bola gramotnosť obyvateľov Jabříkovej veľmi nízka. Čítať vedelo okrem malých detí len 73 percent obyvateľov a písať iba 42 percent. V rodnom dome Jozefa vedeli všetci dospelí čítať, ale písať len starý otec Slama. Táto skutočnosť mohla motivovať malého Jozefa v snahe získať vyššie vzdelanie ako základné.

Murgašovo vzdelávanie

Doklady o jeho vstupe do elementárnej školy v Tajove a prospechu sa nezachovali. Vieme ale, že ho učil a pozitívne ovplyvnil začínajúci učiteľ Karol Berger. Z vďačnosti namaľoval Jozef Murgaš jeho portrét i portrét jeho dcéry Márie, a to ešte pred odchodom do Ameriky. Zachovali sa ale doklady z Vyššieho kráľovského rímskokatolíckeho gymnázia v Banskej Bystrici, ktoré Jozef navštevoval štyri roky (1877 - 1881). Do školy nastúpil 20. októbra 1877. Mal 13 a pol roka a patril v I. ročníku

k najstarším žiakom (14-ročný budúci básnik Izidor Žiak-Somolický, najmladší mal iba deväť rokov). V predošlom roku nemalo gymnázium prípravné

triedy. Nevieme, kde Jozef strávil posledný rok pred vstupom do gymnázia. Je možné, že pomáhal rodičom. Gymnázium otváralo vždy dve I. triedy a dve II. triedy. Mnoho žiakov nezvládlo vysoké nároky tejto školy. Preto III. a IV. triedy už boli len po jednej, s veľkým počtom žiakov. Jozef Murgaš patril medzi veľmi dobrých žiakov. Pri štvorstupňovej klasifikácii mal väčšinou jednotky a dvojky, len v treťom ročníku mu išli horšie jazyky, takže mal i trojky. Fyzika a chémia sa v nižších ročníkoch ešte neučila, iba v III. ročníku sa v rámci prírodopisu preberali niektoré fyzikálne javy, čo mohlo podnietiť záujem Jozefa o túto oblasť. Vyučovalo sa v maďarčine. Nemčina a latinčina boli povinné jazyky. Slovenský jazyk sa vyučoval ako dobrovoľne-povinný. Prihlásený žiak musel chodiť na hodiny slovenčiny celý školský rok. Jozef Murgaš navštevoval hodiny slovenčiny v I. až III. ročníku. Školné bolo 12 zlatých (zl.) za každý školský rok. Približne štvrtina žiakov bola oslobodená od platenia školného. Boli to väčšinou deti štátnych, komorských zamestnancov, učiteľov, lesníkov a siroty. Medzi nich patril aj Jozef Murgaš. Platil 4 zl. za rok, len za nepovinný predmet, a to slobodnoručné kreslenie. V I. ročníku ho povinné i nepovinné kreslenie učil Jozef Božetech Klemens, ktorého ako pansláva zo školy vylúčili. V III. ročníku dostal Jozef Murgaš štipendium Platyho 20 zl. Po IV. ročníku odchádza do Bratislavy do Emericanea, malého seminára Ostrihomskej arcidiecézy, kde strávil dva roky. Potom prešiel do Ostrihomu, kde v roku 1885 maturoval na piaristickom gymnázii. Podľa jeho spomienok mal sprístupnenú jednu miestnosť, kde mohol robiť fyzikálne pokusy. V tej dobe aj veľa maľoval. Štúdium bohoslovestva trvalo Jozefovi len tri roky, lebo bol 10. novembra 1888 vysvätený. Koľko rokov študoval v Ostrihome a koľko v Banskej Bystrici sa nepodarilo zistiť, pre chýbajúce záznamy z miest štúdií. Po vysviacke nastúpil ako kaplán do Dubovej.

Štúdium maliarstva

Jeho snahu študovať maliarstvo podporoval banskobystrický biskup Imrich Bende. V roku 1889 sa Jozef Murgaš zapísal ako stážista na štátnu Uhorskú kráľovskú školu kreslenia v Budapešti za polročný poplatok 20 forintov. Po roku prešiel do Mníchova, kde sa najprv pripravoval na prijímacie skúšky. Po ich zložení sa 20. októbra 1890 zapísal na Akadémii výtvarných umení do Naturklasse a po dvoch rokoch prešiel do Malklasse. Za diela, ktoré namaľoval počas štúdií, a ktoré boli aj vysta-

vené, dostal výnimočne dve ocenenia. Krátko pred dokončením štúdia maliarstva bol odvolaný novým banskobystrickým biskupom Karolom Rimélym.

Kaplánske miesta a odchod do Ameriky

Keďže sa nechcel spreneveriť kňazskému sľubu, neprijal ponúkané miesto asistenta na umeleckej akadémii a vrátil sa domov. Nastúpil hneď na kaplánske miesto do Slovenskej Ľupče. O niekoľko mesiacov bol preložený do Dubovej a opäť, o krátky čas, do vzdialenejšej farnosti Chrenovec, aby tak nebol v priamom dosahu nepriaznivého vplyvu panslávov. Medzi nimi aj Jozefa Božetecha Klemensa, s ktorým udržiaval vzťahy, maliara Dominika Skuteckého a ďalších. Tu zotrval do marca 1896. Neustále prekladanie z jednej farnosti do druhej, nemožnosť uplatniť a rozvíjať vlastné nadanie hlavne v oblasti fyziky, aj nie vždy najlepšie vzťahy s nadriadenými kňazmi a strata perspektívy, to všetko nakoniec viedlo k rozhodnutiu Jozefa Murgaša opustiť rodný kraj. I napriek tomu, že tu mal rodičov a rodinu ženatého jediného brata Jána, ktorého ako študent mníchovskej akadémie aj sobášil. Na vlastnú žiadosť bol „vypustený“ z banskobystrickej diecézy 8. marca 1896. O šesť dní neskôr pricestoval Jozef Murgaš do Ameriky. Stal sa duchovným vo Wilkes Barre, kde žilo okolo 50 slovenských rodín. Počas jeho pôsobenia vzrástol počet rodín na tri stovky. Tam sa Jozef Murgaš mohol venovať aj svojim záľubám, maľovaniu, zberateľstvu, no hlavne elektrotechnike v laboratóriu, ktoré si sám zriadil. Bol autor významných patentov, ktoré umožnili bezdrôtové spojenie na veľké vzdialenosti. Počas prvej svetovej vojny spoluorganizoval zbierku na financovanie národnooslobodzovacieho hnutia, ktorej heslom bolo „Nazbierať v čo najkratšom čase milión dolárov“. 31. mája 1918 patril k signatárom Pittsburskej dohody, ktorú podpísali zástupcovia Slovákov a Čechov v Amerike a T. G. Masaryk ako predseda Československej národnej rady. Bol zástanca úzkej spolupráce Čechov a Slovákov. Všestranná starostlivosť o jeho farníkov vo Wilkes Barre ho viedla k zriadeniu telocvične, ihrísk, vybudovaniu kostola, knižnice a novej školy.

Návšteva Československa

V máji až auguste v roku 1920 navštívil Československo a prejavil záujem ostať a vyučovať na niektorej vysokej alebo strednej škole. Kvôli byrokracii, keďže nemal technické vzdelanie, bol odmietnutý. Sklamáný sa rozhodol vrátiť do Ameriky. Navštívil ešte rodinu brata Jána a jeho tri dcéry. Žiaľ, rodičov už živých nezašiel. V Amerike prežil ešte deväť rokov. 11. mája 1929 jeho unavené srdce dotieklo. Stal sa jedným z mnohých Slovákov, ktorých zlý osud vyhnal z domoviny a mohli sa uplatniť len v cudzine, no nikdy neprestali milovať rodný kraj.

E. Furdiková

P-T-S míting ako príprava organizátorov na ME v atletike do 18 rokov

Po minuloročnej premiére sa v Banskej Bystrici druhýkrát uskutočnil známy atletický míting. Napriek nie veľmi priaznivému počasiu dokázali diváci na Atletickom štadióne SNP Dukla vytvoriť 24. mája tohto roku veľmi dobrú atmosféru. Na už 59. ročníku podujatia mohli naši atléti získať dôležité body v boji o miestenky na majstrovstvá Európy v Ríme a olympijské hry do Paríža, ktoré sa uskutočnia počas nadchádzajúceho leta.

Najväčšími hviezdami tohtoročného mítingu už boli istí účastníci olympijských hier Viktória Forster, Ján Volko a Gabika Gajanová, od ktorých sa očakávali umiestnenia aj na stupni víťazov. Tieto predpoklady do bodky naplnila v behu na 800 metrov Gabriela Gajanová, ktorá po perfektnom finiši zvíťazila svojím druhým najlepším časom kariéry 1:59,57. Zároveň išlo o štvrtý najlepší čas v 59-ročnej histórii tohto mítingu. „V závere som našla silu na silný finiš, pretože ma hnali dopredu ľudia. Som rada, že som ich takto potešila. Nič viac som si nemohla priať. Do pretekov som išla dobre nastavená. Cieľ bol držať sa vpredu a v závere zaútočiť,“ povedala 24-ročná bežkyňa na strednej trati. V šprinte na 100 metrov obsadili Ján Volko a Viktória Forster

zhodne druhé miesto. K týmto pódiovým umiestneniam pridala Viktória Forster štvrté miesto v behu na 100 metrov cez prekážky a Ján Volko piate miesto v behu na 200 metrov, s ktorým však v cieľi spokojný nebol napriek tomu, že časom 21,07 zabehol svoje sezónne maximum.

Pódiové umiestnenie pridala v chôdzi na 5 000 metrov duklistka Mária Katerinka Czaková, ktorá vo svojom osobnom rekorde 21:22,27 obsadila druhé miesto a získala tak dôležité body v boji o olympijské hry. Zároveň sa stala aj majsterkou Slovenska v tejto disciplíne. „Cieľ boli kvalitné body za výkon, preto ma až tak nemrzí 2. miesto. Body sa mi hodia, keďže v rebríčku je to len o jedno miesto, takže istota bude až na konci kvalifikačného obdobia. Teší ma osobák na päťke,“ uviedla 35-ročná atlétka. Medzi mužmi sa podobne darilo ďalšiemu duklistovi Michalovi Morvayovi, ktorý v rovnakej disciplíne obsadil druhú priečku v osobnom rekorde 19:35,57. V súťaži kladivárov pridal pódiové umiestnenie aj dvojnásobný univerziádny strieborný medailista a piaty z OH 2016 v Riu de Janeiro, Marcel Lomnický. Vďaka svojmu tohtosezónnemu maximu 71,16 m obsadil tretie miesto. „Keďže som hodil svoje tohtosezónne súťažné maximum, musím



Foto: Slovenský atletický zväz

byť spokojný. Nespokojný som však s tým, že som nehodil tak ďaleko, ako na tréningoch,“ skonštatoval Lomnický.

Tohtoročný P-T-S míting sa uskutočnil netradične už v máji, nakoľko si na ňom organizátori otestovali pripravenosť na ďalšie veľké podujatie, ktoré na našom štadióne bude v lete. Od 18. do 21. júla 2024 bude Banská Bystrica hostiť európske majstrovstvá v atletike do 18 rokov. Predstavujú sa na nich i mnohé atletické talenty, ktoré športovo vyrastajú práve v meste pod Urpínom.

Oddelenie športu MsÚ, BB
a Slovenský atletický zväz



Foto: Slovenský atletický zväz

Fanúšikom spestria v júni turnaje v malom futbale

Mesto pod Urpínom bude hostiť semifinálové kolo minifutbalového turnaja pre hráčov do jedenásť rokov s názvom Futbal v meste. Na turnaji sa zúčastní celkovo 16 tímov z okolia Banskej Bystrice a najlepšie dva tímy sa predstavia na finálovom turnaji v Bratislave. Ambasádorom tohto ročníka je Marek Hamšík, naša futbalová hviezda. Práve zverenci RSC Hamsik Academy sa pred dvoma rokmi tešili z celkového triumfu a vlani obsadili druhé miesto. O tom, ktoré tímy budú vo finále zastupovať náš región sa rozhodne v sobotu 15. júna 2024 na parkovisku pred OC Terminal.

Mestský mládežnícky štadión v Radvani-Kráľovej sa pomaly, ale isto stáva slovenským centrom organizovania veľkých turnajov v malom futbale. Počas štyroch dní, od 20. do 23. júna 2024, sa na ňom už tretíkrát uskutočnia slovenské majstrovstvá v malom futbale. Turnaj v hlavnej kategórii mužov sa bude hrať počas dvoch dní, a to 22. a 23. júna. Súčasťou športového podujatia bude taktiež kategória 40+, ktorá sa uskutoční už tradične v nedeľu 23. júna. Kategória 40+ sa odohrá formou otvoreného turnaja, s maximálnym počtom 24 tímov. Aj tento rok bude otvorená i ka-

tegória pre ženy, celkovo pre dvanásť tímov. Kategória žien odohrá svoj program 20. júna od 17:00 hod.

Súčasťou maratónu budú aj Detské majstrovstvá Slovenska v malom futbale, ktoré sa uskutočnia 21. júna. Zabojujú na nich žiaci v kategóriách U9, U11, U14 a U16. V rov-



Foto: archív MsÚ/BB

naký deň sa taktiež odohrá finálový deň Stredoškolskej ligy. Súčasťou pestrého programu budú aj semifinálové a finálové zápasy SZMF Superligy U23. Už 20. júna spoznáme mužstvo, ktoré sa stane majstrom SZMF Superligy U23.

Záver júna bude zasa patriť najväčšiemu amatérskemu turnaju v malom futbale – Iná liga CUP 2024. Po úspešnom minuloročnom pilotnom ročníku sa očakáva, počas víkendu 29. a 30. júna, účasť až 64 tímov z celého Slovenska.

Stanislav Chudík
a Oddelenie športu MsÚ, BB

BANSKOBYSSTRICKÉ KULTÚRNE LETO

JÚN

13.6. 2024 Robotnícky dom, Robotnícka 3 / 19:00 h
HUDBA PRE DVA SLÁKY

otvárací koncert Banskobystrického kultúrneho leta
účinkujú: Andrej Baran, Michal Haring, Lucia Bielik,
Radoslav Piovarči, vstupenky v sieti ticketlive.sk

20.6. 2024 Cikkerova sieň, Námestie SNP 1 / 17:00 h
ARS POETICA NEOSOLIENSIS

autorské čítanie poézie
z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

**21.6.2024 Nádvorie pri Barbakáne,
Námestie Š. Moysesa / 16:30 h**
MIČINSKÝ PITVOR V BANSKEJ BYSTRICI

divadelno-hudobný festival
účinkujú: študenti FDU AU v Banskej Bystrici,
Kristína Tormová, Duo Kyselí Krastafci, Alex Mihailovski,
Oliver Zimmermann, Katarína Koščová a Daniel Špiner,
Martin Geišberg & Richard Autner Band
vstupenky dostupné v sieti ticketlive.sk

JÚL

6.7. 2024 Stará Tržnica, Námestie Š. Moysesa / 17:00 h
ŠIIK

dizajn market s lokálnymi dizajnérmi
účinkujú: Nové divadlo, Celest & Charles, Malalata

7.7.2024 Námestie Š. Moysesa, Stará Tržnica / 17:00 h
SMUTNO NE BUDE

tanečno-spevácke vystúpenie detí z Lotyšska

**7.7.2024 Divadelná kaviareň Emily, Bernoláková 8,
Radvaň / 17:00 h**

SÍDLISKOVÝ VEČERNÍČEK
nevaDivadlo: Detektív Eugen Očko

**15.7. – 16.7.2024 Nádvorie Robotníckeho domu,
Robotnícka 3 / 9:00 – 11:00 h**

TVORIVÉ DIELNE
prázdninové retro tvorenie

21.7.2024 Futbalové ihrisko, Ulánka / 17:00 h
SÍDLISKOVÝ VEČERNÍČEK

harry teater: Havo Slavo

27.7.2024 Futbalové ihrisko, stará Sásová / 17:00 h
SÍDLISKOVÝ VEČERNÍČEK

harry teater: Janko a Marienka

AUGUST

3.8.2024 Námestie SNP / 10:30 h
THE GRAND RETRO SHOW

10. ročník tradičného podujatia, prehliadka historických
vozidiel a motoriek s posádkami v dobových kostýmoch,
koncert Bon Bon Trio

**5.8.2024 Foyer Robotníckeho domu,
Robotnícka 3 / 14:00 h**

ATELIÉR 3G
vernissáž výstavy výtvarníčky Soni Kubiczkovej

9.8. – 10.8.2024 Námestie SNP
VOLNÉ PÓDIUM

5. ročník mestského hudobného festivalu
koncert Ultrazvuk a P.O.H.

11.8.2024 Detské ihrisko, Podlavice / 17:00 h
SÍDLISKOVÝ VEČERNÍČEK

divadlo Oskar: O hlúpom Janovi

18.8.2024 Futbalové ihrisko, Šalková / 17:00 h
SÍDLISKOVÝ VEČERNÍČEK

divadlo TUŠ: Veselá vandrovka

22.8. 2024 Cikkerova sieň, Námestie SNP 1 / 17:00 h
ARS POETICA NEOSOLIENSIS

autorské čítanie poézie
z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

25.8. 2024 Pri ZŠ na Spojovej ulici / 17:00 h
SÍDLISKOVÝ VEČERNÍČEK

divadlo Agapé: Kapitán Kotvička

SEPTEMBER

1.9.2024 Námestie SNP
SLOVENSKÝ DEŇ KROJA

bohatý program plný tanca, spevu
a tradícií pri príležitosti Dňa Ústavy

5.9. – 8.9.2024 Banská Bystrica
366. RADVANSKÝ JARMOK

téma: Hračka

Spríevodné podujatia:

Letné prehliadky kostolov:
12.7., 26.7., 9.8. a 23.8.2024 o 17:30 h

Letné potulky:
5.7., 19.7., 2.8. a 16.8.2024 o 17:00 h

www.robotnickydom.sk
www.banskabystrica.sk